

Андрій Шаповал,

канд. іст. наук, ст. наук. співроб., ст. наук. співроб.,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
Україна, Київ

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ ЗБІРНИКА НА ПОШАНУ АКАДЕМІКА О. І. СОБОЛЕВСЬКОГО У СВІТЛІ ЛИСТУВАННЯ В. М. ПЕРЕТЦА

У статті висвітлено історію видання збірника філологічних і славістичних статей на пошану видатного російського філолога-славіста, лінгвіста, палеографа, фольклориста, академіка Санкт-Петербурзької та члена-кореспондента Болгарської й Сербської академій наук О. Соболевського. Джерелом дослідження стало листування видатного українського та російського філолога, академіка Всеукраїнської та Санкт-Петербурзької академій наук В. Перетца з вітчизняними та закордонними філологами і славістами, що відклалося в особовому фонді українського літературознавця С. Маслова в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. У статті особливу увагу звернено на участь у виданні українських учених та розкрито їхню роль у підготовці збірника. Відображено участь у збірнику на честь О. Соболевського європейських учених та українських і російських філологів і славістів, які перебували в еміграції або працювали за кордоном. Розкрито наукову співпрацю між вітчизняними та іноземними філологами і славістами в рамках підготовки видання. Відображено діяльність В. Перетца з об'єднання слов'янських філологів навколо наукового проекту.

Ключові слова: О. Соболевський, В. Перетц, епістолярна спадщина, славістика, філологія, наукова співпраця.

У 1928 р. побачив світ збірник статей на пошану Олексія Івановича Соболевського (1857–1929), який було видано у Ленінграді (нині – м. Санкт-Петербург) з нагоди 70-ліття видатного російського філолога-славіста, лінгвіста, палеографа, фольклориста, академіка Санкт-Петербурзької академії наук (1900). Ініціаторами підготовки збірника, присвяченого О. Соболевському, стали його учні, зокрема академік Всеукраїнської (1919) та Санкт-Петербурзької (1914) академій наук Володимир Миколайович Перетц (1870–1935). Вихід збірника на честь академіка О. Соболевського, у якому взяли участь вчені з Азербайджану, Білорусі, Нідерландів, Польщі, Росії, України та Чехословаччини, став значним

досягненням у сфері славістики та філологічної науки [1]. У літературі нема спеціального дослідження, де б розглядалася історія випуску збірника статей, присвяченого академіку О. Соболевському. Лише в кількох публікаціях [2, 3] побічно згадуються події, пов'язані з підготовкою видання, а нещодавно побачила світ праця, в якій відображено участь у збірнику українських учених [4]. В Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ) зберігається листування В. Перетца з філологами та славістами, які надіслали або мали намір представити свої дослідження у збірнику. Аналіз епістолярію дає змогу реконструювати історію підготовки цього вагомому наукового видання.

Метою цієї статті і є дослідження історії підготовки та видання збірника філологічних і славістичних статей на пошану академіка О. Соболевського через призму листування В. Перетца.

Перш ніж перейти до розгляду кореспонденції щодо збірника, присвяченого О. Соболевському, слід зазначити, що його наукова біографія була тісно пов'язана з Україною. Випускник Московського університету (1878) О. Соболевський протягом 1882–1888 рр. працював доцентом (1882–1884) та професором (1884–1888) Університету св. Володимира у Києві. Свою докторську дисертацію «Нариси з історії російської мови» він захистив у Харківському університеті (1884). Наукові інтереси О. Соболевського стосувалися історії передусім російської, а також української й білоруської мов. Зокрема, учений вважається одним із засновників історичної та описової діалектології української мови. У своїй праці «Нарис російської діалектології» (1892) він перший систематизував опис діалектів сучасної української мови. Крім того, у дослідженнях О. Соболевського вміщено численні спостереження над фонетикою, морфологією і лексичними особливостями української мови [5].

Помітними були здобутки О. Соболевського й на ниві славістики. Його внесок у розвиток слов'янської філології високо оцінили як вітчизняні, так і європейські вчені. За видатні досягнення у сфері славістики О. Соболевського було обрано членом-кореспондентом Болгарської та Сербської королівської академії наук.

Після Університету св. Володимира в Києві О. Соболевський завідував кафедрою російської мови і словесності Санкт-Петербурзького університету (1888–1908) та викладав в Археологічному інституті Санкт-Петербурга. Вийшовши в 1908 р. у відставку, учений переїхав до Москви, де продовжив свою викладацьку діяльність, зокрема читав лекції в Московському університеті та Московському археологічному інституті. За свою 50-річну науково-педагогічну діяльність О. Соболевський

підготував багато учнів, а його наукові ідеї мали вплив на формування історико-філологічних поглядів не одного покоління вчених, які в майбутньому заснували власні наукові напрями і школи.

Одним з талановитих учнів О. Соболевського був В. Перетц, у майбутньому – видатний філолог-славіст, засновник Київської філологічної школи. Навчаючись у 1889–1893 рр. на історико-філологічному факультеті Санкт-Петербурзького університету та слухаючи лекції О. Соболевського з історії російської мови та давньої російської літератури, де йшлося і про давні галицько-волинські діалекти, і про «Слово о полку Ігоревім», В. Перетц зацікавився історією української мови та літератури. «Крім загального курсу, О. І. Соболевський, – зазначала В. Адріанова-Перетц у своєму нарисі про В. Перетца, – читав спеціальні курси – про перекладну літературу стародавньої Русі, приділяючи найбільшу увагу апокрифам і легендам, і про “Слово о полку Ігоревім”. Саме цей курс на все життя заразив В. М. Перетца, за його власним визнанням, інтересом до найвидатнішої пам’ятки руської старовини та мрією знайти замість згорілого новий список її» [6, с. 210].

Після закінчення в 1893 р. Санкт-Петербурзького університету В. Перетц був залишений О. Соболевським на кафедрі російської мови і словесності для підготовки до професорського звання. Захистивши магістерську (1900) й докторську (1902) дисертації та маючи намір далі досліджувати історію давньої української літератури, В. Перетц прагнув переїхати до Києва. У 1903 р. його за конкурсом було обрано екстраординарним професором, а в 1906 р. затверджено ординарним професором кафедри російської мови і словесності Університету св. Володимира в Києві. В університеті В. Перетц читав історію російської літератури та спецкурси з окремих її періодів і розділів, зокрема, викладав спецкурс «Література Південно-Західної Росії XV–XVIII ст.», у якому знайомив студентів із забороненою тоді історією української літератури, а також викладав такі курси як вступ до історії літератури, церковнослов’янська мова, історія давньоруської мови, діалектологія, слов’яно-руська палеографія тощо.

У жовтні 1907 р. у Києві з ініціативи та під керівництвом В. Перетца розпочав роботу Семінарії російської філології, у роботі якої брали участь студенти Університету св. Володимира, слухачки Київських вищих жіночих курсів і вечірніх приватних жіночих історико-філологічних курсів. Учасники Семінарії досліджували питання історіографії, археографії, палеографії, текстології, теорії літератури, методології та історії літературознавства, історії давньоруської писемності, історії

нової і новітньої літератури, історії слов'янських і західноєвропейських літератур, історії мови і словесності, народної творчості тощо. Завдяки діяльності Семінарію В. Перетца було сформовано Київську філологічну школу.

Яскравим представником Київської філологічної школи став учень В. Перетца та активний учасник Семінарію російської філології, згодом видатний український літературознавець, професор (1935), доктор філологічних наук (1948), член-кореспондент АН УРСР (1939) С. Маслов (1880–1957). Після від'їзду в 1914 р. В. Перетца до Санкт-Петербурга С. Маслов, працюючи приват-доцентом Університету св. Володимира, викладав основні навчальні курси свого вчителя, як-от: «Література Південно-Західної Росії XV–XVIII ст.» і «Слов'яно-руська палеографія».

Творчі та дружні стосунки між С. Масловим і В. Перетцом не перервалися й після від'їзду останнього з Києва. Зокрема, С. Маслов взяв активну участь у підготовці збірника статей на пошану академіка О. Соболевського. В особовому фонді С. Маслова в ІР НБУВ (ф. 33) й відклалися документи з історії підготовки цього збірника: циркулярний лист щодо організації видання; списки вчених-учасників і назви їхніх статей; витяги з протоколів засідань Відділення російської мови та словесності АН СРСР; коректури статей; лист про друкування збірника, а також листування В. Перетца з філологами та славістами, які мали намір надіслати свої праці для опублікування у цьому збірнику.

Крім В. Перетца, ініціаторами видання збірника філологічних і славістичних статей з нагоди 70-ліття академіка О. Соболевського були член-кореспондент Всеукраїнської академії наук (далі – ВУАН) А. Лященко, члени-кореспонденти АН СРСР М. Козмін, П. Сімоні, В. Сиповський і професор П. Шеффер [7, арк. 2]. 16 листопада 1926 р. на засіданні Відділення російської мови та словесності АН СРСР після доповіді В. Перетца було прийнято рішення «збірник статей на пошану О. І. Соболевського включити до числа видань Відділення за 1926–1927 рр. і, виділивши для нього 10 друк. арк. із наданих Відділенню, призначити редактором збірника В. М. Перетца та доручити йому організацію видання» [8, арк. 1–1 зв.].

В. Перетц підготував циркулярного листа, у якому вказувалися головні вимоги до статей майбутнього збірника, а саме: до опублікування у виданні приймалися статті наукового змісту з тих галузей знань, у яких працював О. Соболевський (статті інформаційні або суто бібліографічного характеру редакцією не розглядалися); за обсягом статті не мали перевищувати

4 сторінок або 8 тис. знаків; останнім строком подання праць до редакції встановлювалося 15 грудня для вітчизняних учених і 20 грудня 1926 р. для іноземних науковців; статті потрібно було надрукувати на машинці та надіслати до Ленінграда В. Перетцу на адресу: вул. Надеждинська, 27, кв. 15^а [7, арк. 1–7 зв.].

З питання підготовки збірника статей, присвяченого академіку О. Соболевському, В. Перетц звернувся до провідних вітчизняних та іноземних філологів, а також до керівників академічних установ, запрошуючи науковців до участі у виданні. У листі академіку та неодмінному секретарю ВУАН А. Кримському від 15 листопада 1926 р. він, зокрема, писав: «Ініціативна група постановила звернутися до всіх слов'янських вчених, а я по-совісті не можу назначити з рядів їхніх і вчених українських, що природньо. Тому, передаючи це запрошення, ми просимо Вас вжити заходів до розмноження його і повідомлення зацікавленим вченим. Учні О. І. [Соболевського] і учні його учнів, ймовірно, отримують особисті запрошення. Але можуть виявитися особи, які вислизнуть від уваги організаторів і тут надзвичайно корисне сприяння таких установ як Акад[емія] н[аук]... Мені доручено звернутися через Вас і до інших учених в УРСР; за кордон я надішлю запрошення Ф. Колес[с]і та К. Студинському» [9, с. 150–151].

Надсилаючи вітчизняним та закордонним дослідникам запрошення до участі в новому науковому проекті, В. Перетц прагнув об'єднати слов'янських учених та налагодити їхню співпрацю. Так, у листі до А. Кримського від 15 листопада 1926 р. він наголосив: «О, якби це підприємство скільки-небудь допомогло єднанню наукових діячів слов'янських народів» [9, с. 151]. А в іншому листі до знов-таки А. Кримського, написаному 3 грудня 1926 р., зазначив: «Ви мене вважатимете Дон-Кіхотом – я прошу Вас допомогти мені зібрати – хоч в образі невеликих статей – всіх слов'янських філологів і археологів. М[оже] б[ути], я вимагаю від ближніх занадто багато чого, але погодьтесь – це було б чудово» [9, с. 152].

Щодо участі в збірнику статей на пошану академіка О. Соболевського В. Перетц листувався зі своїми учнями, колишніми членами Семінарію російської філології, які мешкали в Києві (С. І., В. І. та О. М. Маслови-ми), Баку (О. Багрієм), Варшаві (І. Огієнком), Москві (С. Бугославським, М. Гудзієм, Б. Нейманом), Ніжині (Є. Рихліком), Одесі (К. Копер-жинським). Його адресатами та кореспондентами були такі українські вчені як академік ВУАН К. Харлампович (Тургай), член-кореспондент ВУАН А. Лященко (Ленінград), члени-кореспонденти

АН СРСР Г. Ільїнський (Саратов), О. Томсон (Одеса), українські науковці В. Базилевич, І. Корольков, М. Макаренко, А. Степович (Київ), О. Білецький (Харків), М. Алексєєв, С. Дложевський, П. Потапов (Одеса), С. Вілінський (Брно), В. Розов (Скоп'є), Ю. Яворський (Прага). Про надсилення статей до збірника йшлося у листах українського та білоруського мовознавця-славіста П. Бузука і російських учених О. Вознесенського та В. Івановського, які працювали у Мінську.

У процесі роботи над збірником В. Перетц широко листувався з російськими вченими, зокрема академіками АН СРСР Б. Ляпуновим, С. Платоновим (Ленінград), М. Розановим, М. Сперанським (Москва), членами-кореспондентами АН СРСР Д. Айналовим, Д. Зеленіним (Ленінград), М. Карінським, О. Михайловим, О. Орловим (Москва), В. Богородицьким (Казань), М. Дурново (Брно), Є. Петуховим (Сімферополь), російськими філологами М. Бельчиковим, М. Петерсоном, П. Селищевим, М. Сергієвським, І. Тарабріним, М. Туницьким, С. Шамбінаго (Москва), В. Виноградовим, С. Обнорським, І. Фалєвим, В. Чернишовим, В. Шишмарьовим (Ленінград), В. Бушем, А. Мадусєвим (Саратов), О. Григор'євим (Пряшів), О. Петровим (Прага), візантієвістом та істориком церкви О. Дмитрієвським (Ленінград), фольклористом і етнографом М. Ончуковим (Ленінград), мистецтвознавцем та істориком архітектури О. Некрасовим (Москва) та ін. Питання участі у виданні іноземних учених обговорювалися В. Перетцем у листуванні з такими європейськими славістами та філологами як Н. Ван-Вейк (Лейден), Я. Лош (Краків), М. Мурко та Ї. Полівка (Прага), С. Шобер (Варшава і Я. Янів (Львів).

Слід зазначити, що вітчизняні та іноземні філологи в цілому позитивно відгукнулися на пропозицію В. Перетца взяти участь у збірнику статей, присвяченому 70-літньому ювілею О. Соболевського, адже становлення багатьох з них як учених відбулося або під науковим керівництвом, або під впливом педагогічної діяльності О. Соболевського, для інших його авторитет як видатного філолога-славіста був беззаперечним. Крім того, публікація статті в такому поважному виданні давала вченим гарну можливість ознайомити наукове співтовариство з результатами своїх досліджень.

Однак проти видання збірника несподівано виступив сам ювіляр. Свою позицію О. Соболевський висловив у листі до В. Перетца від 24 листопада 1926 р. Зокрема, він наголосив: «Я жив тихо і спокійно, чекаючи неприємного строку – 70-ліття мого життя. Але Ви підняли шум, і ось тепер мені загрожує “вшанування”, тобто слухання попередніх некрологів... Я рішуче відмовляюся від “Збірника”... вживаю деякі

заходи і роблю кроки проти Вашої справи» [10, арк. 1]. З листа стає зрозумілим негативне ставлення О. Соболевського до видання збірника статей на його честь: вчений остерігався викликати заздрість з боку певних академічних кіл та просто не вірив у те, що такий збірник може побачити світ. Він звертав увагу В. Перетца на труднощі, пов'язані з роботою академічної типографії, та необхідність долати «хитрощі провокаційної цензури» [11, арк. 1]. Щоб змінити ставлення ювіляра до видання збірника на його честь, на прохання В. Перетца, з О. Соболевським зустрілися його колеги, члени АН СРСР М. Сперанський та М. Карінський. Спочатку О. Соболевський виступав проти проведення урочистих заходів і публікації збірника, але поступово змінив свою позицію, погодившись на випуск ювілейного видання. 15 грудня 1926 р. М. Карінський повідомив, що О. Соболевський навіть зробив власний фотопортрет для майбутнього збірника та має намір особисто надіслати його В. Перетцу [12, арк. 1].

З деякою осторогою до участі в збірнику, присвяченому О. Соболевському, поставилися також учені Києва. Про це В. Перетца інформувала О. Маслова (Шуляк) – дружина С. Маслова та колишня слухачка Семінарію російської філології, яка в листі від 10 грудня 1926 р. писала йому, що «українці доволі стримано відносяться до ідеї збірника і обережні люди це, звичайно, враховують. Тому навряд чи «мати міст руських» буде багато представлена» [13, арк. 1 зв.]. Така позиція киян викликала смуток у В. Перетца, про що він зауважив у листі до українського історика та літературознавця Г. Житецького: «Я надіслав особисте запрошення М. С. Гр[ушевському] як слухачу О[лексія] Ів[ановича Соболевського]; Аг[атангелу] Юх[имовичу] Кримському я надіслав запрошення як Неод[мінному] Секретарю Ак[адемії] з проханням оповістити київських вчених. Відгукнулися тільки: Степович і Маслов. М[оже] б[ути], тут вплинув “страх іудейський” чи щось в цьому роді. Але сумно, що з міста, де працював О[лексій] Ів[анович Соболевський] – так мало привітань. Адже ми вшановуємо не політичний бік його життя, а як вченого» [14, арк. 2].

Проте не тільки громадська діяльність О. Соболевського, який був поборником монархічної ідеї, а і його думки щодо української мови як «малорусского наречія» російської мови [5] не сприймалися українськими філологами, зокрема А. Кримським, який гостро критикував О. Соболевського. Розуміючи це, В. Перетц у своїх листах до А. Кримського звертав увагу на заслуги О. Соболевського перед українською наукою: «Ми – у Пітері – думаємо, що зараз – він фігура

абсолютно нешкідлива в суспільному сенсі (крім того – прошу прийняти до від[ома], що його уподібнювати до Флор[инського] не можна: він цензором не був, доносів не писав і в охоронці не служив), а наукові праці його – все-таки велике явище в науці про мову. І – особ[ливо], був іст[ориком] укр[аїнської] мо[ви], де він Валааму уподібнився і за[мість] того, щоб ї[х] “проклясти” – мимоволі “благословив”: його праця про гал[ицько]-вол[инську] говірку в дав[ніх] пам’ят[ках] – все-таки вихідний пункт для історії укр[аїнської] мо[ви]! З цим доводиться рахуватися» [9, с. 152].

Звичайно ж, не всі київські філологи проігнорували запрошення В. Перетца. Як вказувалося вище, дієву участь у підготовці збірника статей на честь О. Соболевського брав С. Маслов. Відповідаючи на запрошення В. Перетца, він зазначив: «У цьому році в мене маса справ, буквально немає часу озирнутися “навколо себе”. Але все ж, уриваючи час частиною від сну, частиною від різних служб, я пишу зараз статтю для збірника на пошану О. І. Соболевського. Дуже мені хочеться взяти участь в цьому збірнику» [15, арк. 1]. Темою своєї статті С. Маслов обрав історію видань київського «Синопису». Дослідивши перевидання твору у XVII–XIX ст., С. Маслов згадав і про підготовлене перед Першою світовою війною видатним дослідником української церковної історії С. Голубєвим коментоване видання «Синопису», яке втім так і не побачило світ. «В огляд видань, – писав він В. Перетцу, – я ввожу відомості про рідкісне видання Голубєва, яке майже цілком пішло на макулатуру. Думаю, зберегти про нього пам’ять в тих небагатьох рядках, які я йому присвячую, – вельми не марно» [16, арк. 1 зв.]. Крім того, літературознавець навіть малодосліджені факти перекладу «Синопису» грецькою мовою та його рефлексію в румунській літературі [16, арк. 1 зв.].

Вивчаючи історію київських видань «Синопису», С. Маслов особливу увагу звернув на видання 1680 р. З його листів до В. Перетца дізнаємося про складнощі роботи над статтею та про те, як виражено поставився вчений до публікації результатів своїх досліджень. Після того як стаття була вже підготовлена та надіслана до Ленінграда, С. Маслов з’ясував, що в 1680 р. у Києві було здійснено не два, як він написав у статті, а три різних видання «Синопису», що змусило його просити В. Перетца відкласти публікацію праці до її переробки. Над другою редакцією своєї статті С. Маслов працював більше місяця. В. Перетц отримав її 13 лютого 1927 р., коли вже було зроблено коректуру кількох статей збірника, але В. Перетц заспокоїв київського колегу, схваливши його працю [17]. У збірнику взяли участь й інші представники родини Маслових – О. Маслова статтею «До історії анекдотичної літератури

XVIII ст.» і В. Маслов розвідкою «До питання про перші російські переклади поем Оссіана-Макферсона».

Багато зусиль доклав С. Маслов, щоб поширити відомості про ювілейне видання на пошану О. Соболевського серед науковців Києва. Він не тільки інформував київських дослідників, зокрема В. Базилевича, М. Макаренка і А. Степовича, про збірник та вимоги до статей, строки їх написання тощо, а й переглядав підготовлені вченими праці, аби вони відповідали вимогам редакції видання. У разі потреби С. Маслов допомагав і переслати статті В. Перетцу. Так, він переслав до Ленінграда для публікації в збірнику на честь О. Соболевського працю «Склад Сказання про чудеса ікони Божої Матері Римлянині» колишнього киянина, а на час роботи над збірником професора кафедри філології Варшавського університету С. Кулаковського, який, не знаючи адреси редакції видання, надіслав статтю С. Маслову [18]. А з Києва, крім Маслових, також до збірника свої розвідки надіслали археолог і мистецтвознавець М. Макаренко, історик-славіст і літературознавець А. Степович та мовознавець Є. Тимченко.

З листів відомо й про інших вітчизняних та іноземних вчених, які відіграли провідну роль в організації філологів-славістів для підготовки статей до збірника. У Харкові таким був український літературознавець, майбутній академік АН УРСР О. Білецький (1884–1961). Отримавши від В. Перетца запрошення взяти участь у збірнику на честь О. Соболевського, він інформував про підготовку ювілейного видання своїх харківських колег – славіста-мовознавця Л. Булаховського та історика літератури М. Жинкіна. Дякуючи В. Перетцу за повідомлення про збірник, О. Білецький підкреслив, що в Харкові філологи вже «давно не мали можливості публікувати статті з цікавих для них питань» [19, арк. 1–1 зв.].

В Одесі довіреною особою В. Перетца був літературознавець, історик театру та бібліограф К. Копержинський (1894–1953), якого, крім іншого, В. Перетц залучав до роботи у Товаристві дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді. К. Копержинський повідомив про роботу над ювілейним виданням на пошану О. Соболевського професора Одеського університету, мовознавця О. Томсона, який підготував для збірника розвідку «Про дифтонгізацію ϵ , o в українській мові». К. Копержинський же надіслав В. Перетцу статтю історика театру та філолога Б. Варнеке [20].

Допомогу щодо залучення до збірника вчених Білорусі В. Перетцу надав історик філософії та психології, заступник ректора з наукової роботи Білоруського державного університету В. Івановський, якого В. Перетц добре знав ще з часів роботи в Самарському університеті (1919–1921).

Про можливість взяти участь у збірнику на честь О. Соболевського В. Івановський повідомив професорів та доцентів Білоруського університету: літературознавців Є. Боричевського, О. Вознесенського, І. Замотіна та мовознавців П. Бузука й І. Вовка-Левановича, останній з яких до того ж був колишнім слухачем О. Соболевського. При цьому В. Івановський врахував ще одне прохання В. Перетца, а саме, щоб білоруські вчені у своїй науковій діяльності були аполітичні. У листі до В. Перетца від 25 листопада 1926 р. В. Івановський зауважив, що «формальним центром білоруських кіл» був Інститут білоруської культури, але з вченими інституту він наукових контактів не мав. Сам В. Івановський, маючи готову статтю «Про національні культури у їхньому відношенні до світової культури», брати участь у збірнику остерігся [21]. Врешті-решт, Білорусь у збірнику була представлена працями О. Вознесенського, П. Бузука та І. Вовка-Левановича.

З учених, які перебували в еміграції, на заклик В. Перетца взяти участь у вшануванні О. Соболевського з ентузіазмом відгукнувся російський філолог-славист М. Дурново (1876–1937). Випускник Московського університету, він деякий час працював в Україні, обіймаючи посади приват-доцента та професора кафедри російської мови і словесності Харківського університету (1910–1915). Упродовж 1918–1921 рр. М. Дурново, як і В. Перетц, був професором Саратовського університету, а в 1924 р. виїхав до Чехословаччини. На кошти Чеської академії наук і мистецтв (далі – ЧАНМ) М. Дурново досліджував українські діалекти в Закарпатті та, як професор за запрошенням, викладав в Університеті Брно. Відповідаючи на пропозицію В. Перетца, у листі від 10 грудня 1926 р. М. Дурново наголосив: «Вважатиму своїм обов'язком взяти участь у «Збірнику», оскільки глибоко поважаю О[лексія] І[вановича] і, не дивлячись на свою розбіжність з ним з багатьох питань, схилиюсь перед ним, вважаючи його одним із найбільших світил нашої науки» [22]. До ювілейного видання він надіслав розвідку «Райградський збірник (Martyrologium Odonis)». Запрошення взяти участь у збірнику, присвяченому О. Соболевському, через М. Дурново отримали ціла низка українських, російських і чеських учених, зокрема С. Вілінський, В. Розов, Ю. Яворський, О. Петров і М. Мурко [22].

У свою чергу чеський філолог, етнограф та історик літератури М. Мурко (1861–1951), який був співредактором провідного чеського журналу слов'янської філології *Slavia*, що видавався під егідою Слов'янського інституту в Празі, про підготовку збірника на пошану О. Соболевського повідомив таких видатних чеських учених, як історика-

славіста, члена ЧАНМ, Наукового товариства імені Шевченка (далі – НТШ) і члена-кореспондента АН СРСР Л. Нідерле, філолога-славіста, члена Санкт-Петербурзької академії наук та іноземного члена ВУАН І. Полівку, славіста і богеміста, президента ЧАНМ Й. Зубатого, мовознавця, члена ЧАНМ О. Гуера, а також українського археолога Я. Пастернака, який був учнем Л. Нідерле й працював на кафедрі археології Українського вільного університету в Празі, та російського славіста й історика літератури, члена-кореспондента Болгарської академії наук В. Францева, який обіймав посаду професора Карлового університету [23].

На жаль, через брак часу для підготовки статей чеським ученим не вдалося взяти участь у збірнику, хоча вони й мали таке бажання. Так, з листів М. Мурка до В. Перетца знаємо, що спочатку чеський славіст через брак часу відмовлявся брати участь у збірнику, але згодом вирішив підготувати статтю «Сказання про Індійське царство» з аналізом поглядів О. Соболевського та В. Істріна на обставини перекладу цього твору з латини. Та оскільки роботу над статтею М. Мурко розпочав лише в лютому 1927 р., його працю не було опубліковано в збірнику [24]. Зате до видання увійшли розвідки українських і російських учених, які працювали в Чехословаччині, зокрема, крім уже згаданого М. Дурново, у збірнику вміщено статті О. Григор'єва, С. Вілінського, О. Петрова та Ю. Яворського [1, с. IV–VIII].

Активну участь у збірнику на честь О. Соболевського взяли польські вчені, серед яких промоутером видання виступив професор Краківського університету Я. Лош. З його листа від 25 листопада 1926 р. дізнаємося про тісну наукову співпрацю між польськими та російськими науковцями. Так, отримавши від В. Перетца запрошення долучитися до участі в збірнику, Я. Лош відповів згодою та зауважив: «Ми тут ніколи не переривали зносин з російськими вченими, які надрукували у нас низку статей і навіть деякі відвідували нас у Кракові» [25]. А 21 грудня Я. Лош надіслав на адресу В. Перетца свою працю, а також статті лінгвістів і славістів, професорів університетів Варшави (академіка Польської АН В. Поржезинського та С. Шобера), Львова (члена Польської АН Я. Чекановського і Т. Лера-Сплавинського), Кракова (члена-кореспондента Санкт-Петербурзької АН Я. Розвадовського, академіка Польської АН К. Нича) [26], які всі були надруковані в збірнику на пошану О. Соболевського. Крім того, у збірнику була опублікована стаття польського філолога, професора Львівського університету Я. Янова, присвячена міжмовним українсько-румунським контактам. Серед українських вчених у Варшаві інформацію про підготовку збірника до ювілею академіка О. Собо-

левського поширював учень В. Перетца та колишній слухач Семінарію російської філології в Києві, дійсний член НТШ (1922) І. Огієнко (1882–1972), який з 1926 р. працював професором церковнослов'янської мови у Варшавському університеті. Переймався І. Огієнко й тим, щоб про збірник на пошану О. Соболевського знали у Львові. Так, у своєму листі до В. Перетца він повідомляв: «Був у мене проф[есор] К. Студинський і я розказав йому про збірник на честь О. І. Соболевського і він обіцяв поговорити про це з львівськими вченими» [27, арк. 1 зв.].

Зазначимо, що до ювілейного збірника на честь академіка О. Соболевського увійшли праці не тільки видатних та добре відомих у науковому світі вчених, а й молодих дослідників. Одним з охочих взяти участь у виданні був випускник історико-філологічного факультету Київського університету (1918), а на час роботи над збірником завідувач бібліографічного відділу Одеської публічної бібліотеки М. Алексеєв (1896–1981). У листі В. Перетцу від 27 грудня 1926 р. він писав: «Користуюся нагодою, щоб повідомити Вам про себе деякі відомості, які, можливо, частково прояснять Вам моє сильне бажання взяти участь в редактованому Вами збірнику. Я вступив до Університету св. Володимира в 1914 році, через кілька місяців після Вашого від'їзду з Києва до Петербургу. Ваше ім'я, Ваш авторитет, розповіді про Вас Ваших учнів, з якими я незабаром зблизився, і із яких деяких, як наприклад С. І. Маслова, О. О. Назаревського, М. К. Гудзія та ін., я донині зараховую до числа своїх кращих друзів, зіграли для мене велику роль в справі вироблення мого світогляду. Вашу “Методологію” я знаю на зубок, від першої до останньої сторінки...» [28, арк. 1–1 зв.]. Статтю М. Алексеєва «До історії слова «нігілізм», після того як автор, врахувавши зауваження В. Перетца, її доопрацював, було опубліковано в збірнику на пошану О. Соболевського. Додамо, що в майбутньому М. Алексеєв стане академіком АН СРСР (1958), головою радянського та міжнародного комітетів славистів (1970).

Слід також вказати, що не всі статті, надіслані до редакції видання, увійшли до збірника. Так, було відхилено інформаційну статтю українського історика, архівіста та музеєзнавця В. Базилевича «Два листи М. І. Гнедича» [29]. Не увійшла до збірника й праця професора кафедри російської літератури Кримського державного педагогічного інституту, члена-кореспондента АН СРСР Є. Петухова «Из сердечной жизни Ф. М. Достоевского (А. П. Сусллова-Розанова)», яку вчений зміг надіслати В. Перетцу тільки у квітні 1927 р. [30]. Імовірно, також не встиг вчасно надіслати до редакції збірника свою працю російський бібліограф

та історик літератури І. Тарабрін, який працював над статтею «До питання про взаємовідносини слов'янських біблійських текстів» [31].

Були й такі вчені, які з тих чи інших суб'єктивних або об'єктивних причин відмовлялися брати участь у збірнику, присвяченому О. Соболевському. Одним з них був академік АН СРСР С. Платонов, який вважав, що його участь у виданні «не принесе задоволення» ювіляру [30]. Відмовився від участі в збірнику й репресований академік ВУАН К. Харлампович, який, засланий до Тургая (Казахстан), в листі від 8 грудня 1926 р. писав В. Перетцу: «Від душі вітаю симпатичне починання ініціативної групи шанувальників маститого і славного вченого. На жаль, за географічними умовами я не можу взяти активної участі в збірнику. Підходящої готової статті немає, а від матеріалів своїх я відрізаний 1600 верстами шляху, які вимагають для свого подолання 11–12 днів» [32].

Звернемо увагу й на те, що статті в ювілейному збірнику на честь О. Соболевського передбачалося друкувати російською мовою. Проте деякі неросійські вчені висловили бажання опублікувати свої праці національною мовою [27, арк. 1 зв.; 33, арк. 1; 34]. Зокрема, до редакції збірника статті українською мовою надіслали С. Дложевський («Дещо про природу речень типу “козаченька вбито” української літературної мови»), М. Макаренко («Молитовник великого князя Володимира й Сулукадзев») та І. Огієнко («Український наголос в XVI віці»). Умовою польських учених була публікація їхніх праць у збірнику винятково польською мовою [34]. Білоруською мовою була опублікована стаття І. Вовка-Левановича. Однією з проблем, що постали перед редакцією видання, було визначення принципу розміщення статей у збірнику. 14 грудня 1926 р. Відділення російської мови та словесності АН СРСР постановило розміщувати статті за порядком їх надходження до редакції [8, арк. 2]. Першими, вже наприкінці листопада 1926 р., свої статті для збірника подали В. Адріанова-Перетц, С. Щеглова і В. Перетц, а станом на 1 січня 1927 р. до редакції надійшло 109 статей вітчизняних та закордонних філологів і славістів, у т. ч. 30 розвідок було представлено українськими вченими, з яких 15 дослідників працювали в наукових установах і закладах вищої освіти України, а інші мешкали в Азербайджані, Білорусі, Польщі, Росії та Чехословаччині. Оскільки праці надійшли вчасно, а їх кількість давала змогу сформувати збірник, статті у виданні було розміщено за абеткою прізвищ авторів.

Підбиваючи підсумок щодо участі вітчизняних та іноземних учених у ювілейному збірнику статей на пошану академіка О. Соболевського, В. Перетц у листі до Г. Житецького наголосив, що «навколо цього ювілею

мобілізуються майже всі слов'янські вчені... Випадок і в колишні часи абсолютно неймовірний» [14, арк. 2]. Головний редактор видання також констатував, що у збірнику статей не представлено «радянських» професорів і академіків, але, як зауважив В. Перетц, «ювіляр про це не буде сумувати» [14, арк. 2 зв.]. У листі ж до самого О. Соболевського В. Перетц підкреслив, що навряд чи інший вчений того часу зумів би об'єднати навколо себе стількох осіб, як це вдалося ювіляру [2, с. 270]. Додамо, що успішне здійснення певною мірою унікального академічного проекту стало можливим завдяки видатній організаційній діяльності ініціатора та редактора видання академіка В. Перетца.

Збірник, присвячений О. Соболевському, набагато перевищив запланований обсяг – замість 10 він становив 38 друк. арк. В. Перетцу довелося докласти чималих зусиль, аби підготувати його до друку. Публікацію видання стримувало й інше: проти випуску збірника несподівано виступив неодмінний секретар АН СРСР С. Ольденбург. Тому В. Перетцу довелося у листах звернутися до організаторів і учасників ювілейного збірника, аби об'єднати зусилля для подолання спротиву секретаря академії [2, с. 270–275]. Зрештою в червні 1928 р. збірник філологічних і славістичних статей на пошану академіка О. Соболевського побачив світ. У передмові до видання вказувалося, що його склад – багатогранний, як і багатогранними були наукові інтереси О. Соболевського [1, с. II]. У збірнику були представлені праці з таких галузей вітчизняної й слов'янської філології як історія мови і літератури, палеографія, діалектологія, етнографія і фольклор, історія мистецтва та літератури взагалі. І якщо урочисті заходи до ювілею О. Соболевського через його скромність та принципову позицію так і не відбулися, вихід збірника на честь вченого став виявом заслуженого визнання видатного філолога-славіста.

Список використаних джерел

1. Сборник статей в честь Алексея Ивановича Соболевского / ред. В. М. Перетц. – Л. : Изд-во АН СССР, 1928. – 507 с.
2. Робинсон М. А. Судьбы академической элиты: отечественное славяноведение (1917 – начало 1930-х годов) / М. А. Робинсон. – М. : Индрик, 2004. – 432 с.
3. Шаповал А. Співпраця академіка В. М. Перетца з вченими Ніжина (за епістолярними матеріалами) / А. Шаповал // Ніжинська старовина. – 2018. – Вип. 25 (28). – С. 73–82.
4. Шаповал А. Участь українських вчених у збірнику на пошану акаде-

міка О. І. Соболевського (за епістолярними матеріалами) / А. Шаповал // Київські історичні студії. – Київ, 2018. – № 1 (6). – С. 103–109.

5. *Широкоград Є. Х.* Соболевський Олексій Іванович / Є. Х. Широкоград // Українська мова : енциклопедія. – Київ : Українська енциклопедія, 2000. – С. 582.

6. *Адрианова-Перетц В. П.* Владимир Николаевич Перетц (1870–1935) / В. П. Адрианова-Перетц // Перетц В. Н. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI–XVIII веков. – М. ; Л. : Изд-во АН СССР, 1962. – С. 206–233.

7. IP НБУВ, ф. 33, од. зб. 8048, арк. 1–24 зв.

8. IP НБУВ, од. зб. 8052, 3 арк.

9. Епістолярна спадщина Агатангела Кримського (1890–1941 рр.) : в 2 т. / редкол. : Л. В. Матвеева (голов. ред.) [та ін.]. – Київ, 2005. – Т. II : 1918–1941. – 358 с.

10. IP НБУВ, ф. 33, од. зб. 8183, арк. 1–1 зв.

11. IP НБУВ, од. зб. 8199, арк. 1–2.

12. IP НБУВ, од. зб. 8137, арк. 1–2.

13. IP НБУВ, од. зб. 8161, арк. 1–1 зв.

14. IP НБУВ, ф. I, од. зб. 49182, арк. 1–2 зв.

15. IP НБУВ, ф. 33, од. зб. 4936, арк. 1–2 зв.

16. IP НБУВ, од. зб. 8157, арк. 1–2 зв.

17. IP НБУВ, од. зб. 6120, 1 арк.

18. IP НБУВ, од. зб. 8159, 1 арк.

19. IP НБУВ, од. зб. 8100, арк. 1–2 зв.

20. IP НБУВ, од. зб. 8139, 1 арк.

21. IP НБУВ, од. зб. 8132, арк. 1–2 зв.

22. IP НБУВ, од. зб. 8126, 1 арк.

23. IP НБУВ, од. зб. 8165, 1 арк.

24. IP НБУВ, од. зб. 8167, 1 арк.

25. IP НБУВ, од. зб. 8145, 1 арк.

26. IP НБУВ, од. зб. 8147, 1 арк.

27. IP НБУВ, од. зб. 8177, арк. 1–2 зв.

28. IP НБУВ, од. зб. 8096, арк. 1–4 зв.

29. IP НБУВ, од. зб. 8099, 1 арк.

30. IP НБУВ, од. зб. 8185, 1 арк.

31. IP НБУВ, од. зб. 8204, 1 арк.

32. IP НБУВ, од. зб. 8216, 1 арк.

33. IP НБУВ, од. зб. 8123, арк. 1–2.

34. IP НБУВ, од. зб. 8146, 1 арк.

References

1. Peretc, V. N. (1962). *Issledovaniia i materialy po istorii starinnoi ukrainskoi literatury XVI–XVIII vekov* [Researches and materials on history of ancient Ukrainian literature of the 16–18th centuries]. Moscow; Leningrad: Izdatelstvo AN SSSR [in Russian].

2. Robinson, M. A. (2004). *Sudby akademicheskii elity: otechestvennoie slavianovedenie (1917 – nachalo 1930-h godov)* [Fate of the academic elite: domestic Slavic studies (1917 – the beginning of the 1930th years)]. Moscow: Indrik [in Russian].

3. Shapoval, A. (2018). *Spivpratsia akademika V. M. Perettsa z vchenymy Nizhyna (za epistoliarnymy materialamy)*. [Cooperation of the academician V. M. Peretts with scientists of Nizhyn (on epistolary materials)]. *Nizhynska starovyna – Nizhyn Old*, no. 25 (28), pp. 73–82 [in Ukrainian].

4. Shapoval, A. (2018). *Uchast ukrainskykh vchenykh u zbirnyku na poshanu akademika O. I. Sobolevskoho (za epistoliarnymy materialamy)*. [Participation of Ukrainian Scientists in Edition of Collection of Articles in Honour of O. I. Sobolevskyi (based on epistolary materials)]. *Kyivski istorychni studii – Kyiv Historical Studies*, no. 1 (6), pp. 103–109 [in Ukrainian].

5. Shyrokorad, Ye. Kh. (2000). *Sobolevskyi Oleksii Ivanovych* [Sobolevsky Olexey Ivanovich]. *Ukrainian language: encyclopedia*. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia [in Ukrainian].

6. Adrianova, V. P. (1962). *Vladimir Nikolaevich Peretc (1870–1935)* [Vladimir Nikolaevich Peretts (1870–1935)]. *Researches and materials on history of ancient Ukrainian literature of the 16–18th centuries*. Moscow; Leningrad: Izdatelstvo AN SSSR [in Russian].

7. *Institut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8048 [in Ukrainian].

8. *Institut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8052 [in Ukrainian].

9. Matvieieva, L. V. (2005). *Epistoliarna spadshchyna Ahatanhela Krymskoho (1890–1941)*. [The epistolary heritage of Agatangel Krymsky (1890–1941)]. Vol. II: 1918–1941. (Vul. I–II; Vol I). Kyiv [in Ukrainian].

10. *Institut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8183 [in Ukrainian].

11. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8199 [in Ukrainian].

12. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8137 [in Ukrainian].

13. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8161 [in Ukrainian].

14. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 1, unit of storage 49 182 [in Ukrainian].

15. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 4936 [in Ukrainian].

16. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8157 [in Ukrainian].

17. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 6120 [in Ukrainian].

18. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8159 [in Ukrainian].

19. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8100 [in Ukrainian].

20. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8139 [in Ukrainian].

21. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8132 [in Ukrainian].

22. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8126 [in Ukrainian].

23. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8165 [in Ukrainian].

24. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, spr. 8167 [in Ukrainian].

25. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8145 [in Ukrainian].

26. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8147 [in Ukrainian].

27. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8177 [in Ukrainian].

28. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8096 [in Ukrainian].

29. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8099 [in Ukrainian].

30. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8185 [in Ukrainian].

31. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8204 [in Ukrainian].

32. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8216 [in Ukrainian].

33. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8123 [in Ukrainian].

34. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine], f. 33, unit of storage 8146 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.11.2018.

Andrii Shapoval,

Cand.Sci. (Historical), Senior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

The History of the Edition of the Collection of Articles in Honour the Academician O. I. Sobolevsky in the Light of V. M. Peretts's Correspondence

The history of the edition of the collection of papers in philology and Slavic studies in honor of the outstanding Russian philologist-Slavist, the linguist, the palaeographer, the specialist in folklore, the academician of St. Petersburg and the corresponding member of the Bulgarian and Serbian academies of Sciences Olexiy Ivanovych Sobolevsky (1857–1929) is covered in article. Source of the research was correspondence of outstanding Ukrainian and the Russian philologist, academician All-Ukrainian and St. Petersburg academies of Sciences of Volodymyr Mikolayevich Peretts (1870–1935) with domestic and foreign philologists and Slavists. Correspondence of the academician V. Peretts is kept in personal fund of the Ukrainian literary critic S. Maslov at the Institute of Manuscript of the V. I. Vernadsky National library of Ukraine. In the paper special attention is paid to participation of the Ukrainian scholars in the collection. The role of the Ukrainian scholars in preparation of the collection of articles is revealed. Participation in the edition of collection of articles in honor of O. Sobolevsky of the European scientists, the Ukrainian and Russian philologists and Slavists who were in emigration or worked abroad is displayed. In article it is shown that V. Peretts sought to unite domestic and European scientists around relevant scientific projects. The conclusion is drawn that the edition of the collection of philological and slavistic articles in honor of the academician O. Sobolevsky became possible thanks to persistent organizational activity of the academician V. Peretts.

Keywords: O. Sobolevsky, V. Peretts, epistolary heritage, Slavic philology, philology, scientific cooperation.